

ВАСИЛЬКИ СПРАВЖНІ (OSIMUM BASILICUM L.) – ПЕРСПЕКТИВНА ЛІКАРСЬКА ТА ЕФІРООЛІЙНА РОСЛИНА

Базалій В.Г., студентка 4-го курсу*

**Науковий керівник: к.с.-г.н., доцент Белова Т.О.*

Квітки і листки васильків справжніх у свіжому або сухому вигляді застосовують у кулінарії при виготовленні консервів, солінь, у ковбасному виробництві, порошок – для виготовлення перцевих сумішей (замість гвоздики, запашного перцю).

Васильки справжні – джерело ефірної олії, евгенолу і камфори, які використовують у кардіології, харчовій промисловості як ароматичні речовини, у стоматологічній практиці як дезинфікуючий і дезодоруючий засіб (евгенол).

Екстракт – сильний спазмолітик, олія має бактерицидні і протизапальні властивості, збуджує апетит. У народній медицині рослину використовують при гастриті, коліті, кашлі, диспепсії, мігрені, епілепсії, алкоголізмі. Зовнішньо настої використовують для полоскання при ангіні, стоматитах, загоюванні ран.

Васильки справжні – добрий медонос.

Васильки справжні – теплолюбна рослина. Незначні заморозки пагубно діють на молоді рослини. Сіють при температурі ґрунту не нижче 10⁰С. При температурі повітря 20-22⁰С сходи з'являються на 9-11-й день. При зниженні температури до 12-15⁰С припиняється ріст рослин. Найінтенсивніше наростання надземної маси васильків спостерігається за 6,5-7 тижнів до фази бутонізації. Строки цвітіння значно змінюються залежно від погодних умов року.

Васильки справжні вибагливі до вологи, особливо у перший період вегетації (до цвітіння). Культура вибаглива також до ґрунтів. Високий урожай вирощують на добре освітлених ділянках, захищених від холодних вітрів, легких і суглинистих за механічним складом ґрунтах, багатих на поживні речовини. На важких, кислих, засолених і бідних на органічні речовини ґрунтах, а також при дефіциті вологи ріст і розвиток рослин уповільнюється.

Добре росте на ділянках з неглибоким заляганням ґрунтових вод.

Кращими попередниками для васильків справжніх є зернові, зернобобові та просапні культури, після яких поле чисте від бур'янів і багате на поживні речовини.

Під оранку вносять 30-40 т/га гною і фосфорно-калійні добрива – Р₆₀₋₇₀К₆₀₋₇₀. Азотні добрива N₃₀₋₆₀ вносять навесні і під час підживлень. Рано навесні ґрунт боронують у два сліди, потім культивують на глибину 10-12 см.

Вирощують васильки із насіння або садять розсадою. Розсаду готують з розрахунку висаджування у ґрунт у віці 45-60 днів. На 1м² вирощують до 1000 рослин (3-4 г насіння на 1м²) у теплицях, що обігріваються.

Треба враховувати біологічні особливості васильків – надлишок вологи у ґрунті і повітрі підвищує захворюваність і загибель рослин. Розсаду у

відкритий ґрунт садять розсадосадильними машинами або вручну. Схема садіння – 25 x 70 см на глибину верхньої частини кореневої шийки.

Норма висіву насіння – 6-8 кг/га, глибина загорання – 1,0-1,5см. Строк висівання – травень, після весняних заморозків.

У післяпосівний період проводять роботи, пов'язані з розпушуванням верхнього шару ґрунту, захистом посівів від бур'янів, шкідників та хвороб.

У фазі 2-3 листків посіви вперше проріджують (відстань між рослинами 5 см), а у фазі 5-6 листків повторно проріджують (20-30 см).

На бідних ґрунтах у фазі 5-6 листків (або через 20-25 днів після садіння розсади) посіви вперше підживлюють, вдруге – через 20-25 днів після першого підживлення.

У перший рік васильки ростуть повільно, тому вони потребують ретельного догляду. Основні шкідники васильків справжніх у теплицях – вовчок, у полі – шавлієва совка, совка-гама, опаловий хрущ, дротяники і павутинний кліщ. Найшкідливіші хвороби – фузаріоз та чорна ніжка.

Проти хвороб найефективніші такі агротехнічні заходи: дотримання сівозміни, відбір стійких рослин і здорового насіння.

Свіжу зелень збирають у фазі початку цвітіння до побуріння насіння у середній частині центрального суцвіття. Врожайність зеленої маси – 200-250 ц/га. Сировину сушать у затінку під навісом при температурі не вище 40°C.

Васильки можна засолювати, вимиті і просушені молоді пагони подрібнюють на частки розміром до 1 см і пересипають сіллю з розрахунку 20 г на 100г зелені. Зберігають солоні васильки у скляному посуді в холодильнику.

Насінники вирощують за технологією товарних посівів. Їх збирають при досягненні насіння на центральних суцвіттях і гілках першого порядку, зрізаючи суцвіття вручну, сушать, обмолочують і чистять вручну. Врожайність насіння – 3-5 ц/га. Треба враховувати розтягнутий період досягнення і можливість переопилення біотипів. Тому слід дотримуватися просторової ізоляції.

Список використаної літератури.

1. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Л-56 відп.ред. А.М.Гродзінський.-К.: Голов.ред УРЕ, 1990.-544с.

2. Солдатенко С.С., Кощенко Г.Ф., Підаєв А.В. Агроматерapia. Профілактика та лікування захворювань ефірними оліями.- Сімферополь.: Тавріда, 2001.-256с.

3. Дудченко Л.Г., Кривенко В.В. Пищевые растения – целители. – К.: Наук.думка, 1988.-272с.

4. Мамчур Ф.І. Овочі і фрукти в нашому харчуванні.- Ужгород: Карпати, 1989.-200с.

5. Кортиков В.М., Кортиков А.В. Справочник лекарственных растений.-Ростов н/Д: «Изд.дом «Проф-Пресс», 2004-800с.

6. Жарінов В.І., Остапенко А.І. Вирощування лікарських, ефіроолійних, пряносмакових рослин: Навчальний посібник.-К.: Вища школа, 1994.-234с.